

Паращук Анастасія, студентка гр. ПТБД-11

**ЗМІСТ І ПРИНЦИПИ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
В СУЧАСНІ УКРАЇНІ**

Актуальність теми. Проблема етнонаціональної політики в сучасній Україні викликає безліч дискусій та питань. Ще з початку утворення Україна знаходилась під владою різних держав. А їх правляча верхівка нав'язувала українцям свою етнонаціональну політику. Наслідком став надзвичайно повільний процес формування української культури, мови та нації. Український народ фактично не мав сформованої політичної нації та політичних традицій. Тому досі існує ідеологічний поділ Українців а «західних» і «східних» з різним рівнем національної свідомості.

Об'єкт дослідження: етнонаціональна політика в сучасній Україні.

Предмет дослідження: принципи встановлення і розвитку етнонаціональної політики в Україні та її зміст .

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є теоретичне дослідження етнонаціональної політики в сучасній Україні.

Для досягнення мети поставлені та виконані наступні завдання:

- розглянути встановлення етнонаціональної політики в Україні;
- визначити зміст етнонаціональної політики;
- визначити основні проблеми етнонаціонального розвитку.

Одна із закономірностей розвитку суспільства полягає в тому, що досить часто політичні конфлікти переростають на міжетнічні, а міжетнічні, в свою чергу, у політичні. Так народжується специфічний тип конфліктів – етнополітичні [3. с.119]. А вихід етнонаціональностей на політичну арену призводить до ускладнення політичної ситуації, виявом чого є зростання напруженості в її стосунках, зокрема в стосунках між етнонаціональною більшістю та етнонаціональною меншістю. За таких умов головним завданням етнонаціональної політики є пошук шляхів гармонізації міжетнонаціональних відносин, налагодження і поглиблення всебічних зв'язків — основи співробітництва, збереження миру і злагоди в суспільстві [1. с.222]. У широкому розумінні **етнонаціональна політика** – це різновид суспільної політики, що стосується етнополітичної сфери людського буття, зокрема взаємовідносин між етнонаціональними спільнотами і між ними та державою, їхньої боротьби за існування чи співіснування, за всасні, а подекуди і за спільні потреби та інтереси, за утримання чи захоплення влади [3. с.119]. Власне термін "етнополітика" починає активно вживатися в науковій літературі в кінці 60-х — на початку 70-х років ХХ століття як своєрідна реакція на етнічний ренесанс, який охопив країни Європи та Америки. Особливою ж актуальності ет-нополітичні проблеми набувають в кінці 80-х — на початку 90-х років, коли розпадаються колись могутні поліетнічні утворення — СРСР, Югославія, Чехословаччина. З'явилися нові державні утворення, а разом з тим і нові етнополітичні проблеми. Адже державні кордони у багатьох випадках не збігаються із етнічними територіями. Суб'єктами етнополітика виступають етноси, нації, етнічні (національні) меншини, корінні народи, політичні партії, національно-культурні товариства, етнічні лідери. Зіткнення інтересів між суб'єктами етнополітики відбувається навколо питань розподілу політичної влади, соціально-економічних благ, збереження етнокультурної ідентичності. Отже, реальний зміст етнополітики полягає у так званій " політизації етнічності", тобто в активній громадсько-культурній та суспільно-політичній діяльності етнічних груп [2. с.298]. У ХХІ ст. поступальний розвиток будь – якої демократичної держави неможливий без урахування прагнень її етнічних меншин. Насущним це твердження є й для України, що з давніх часів має багатоетнічний склад населення. М.Обушний розглядає етнос як один із соціоцивілізаційних типів еволюції людини, як одну з форм її існування , в якій гармонійно поєднані як біологічні, так і соціальні аспекти Homo sapiens. Причому, біологічні аспекти в етносі продовжують залишатися визначальними [4. с.11]. Крім господарів-українців, на її території проживали представники інших народів, котрі різнилися походженням, мовою, традиціями, культурою, звичаями, вірою, рівнем політичного

розвитку, ступенем етнічної самоорганізації тощо. Їхня частка в складі населення України, як і їхня абсолютна кількість, ніколи не були стабільними [5. с.7].Щодо України, то слід зауважити, що особливістю формування української нації була досить рання політизація етнічної самосвідомості – приблизно в період козацьких війн (XVI – XVII ст.). Нова суспільна верства – козацтва – що йшло в авангарді національно – духовного життя, виступало в цей час на захист національної традиції, релігії, освіти. Про козаків (українців) тоді почула вся Європа. Зростання політичних амбіцій козаків, намагання відстоювати свою незалежність відповідно до принципу «один народ – одна культура і релігія – один політичний устрій» дало підставу відому французькому письменникові Просперу Меріме назвати Богдана Хмельницького першим винахідником націоналізму в Європі. В разі успішного завершення національно-визвольної війни 1648-1654рр., уже в ті часи міг би відбутися прискорений процес формування сучасної української нації. Проте історія розпорядилася по-іншому. Тривалий час український народ та його землі перебували у складі різних держав, переважно Польщі та Росії. Правлячі кола цих держав нав'язували українцям свою антидемократичну етнонаціональну політику. Як наслідок цього досить повільним виявився процес формування української етнічної нації, розвитку її мови і культури [3. с.120-121].

Після відновлення незалежності Україна взяла курс на відродження власної демократичної етнонаціональної політики. Про це свідчать положення «Декларації про державний суверенітет України», «Декларації прав національностей України», Закону України «Про національні меншини в Україні», та ін. [3. с.120-121].

Важливим завданням кожної держави є співвідношення прав нації, громадянина та держави — основа національного відродження, стрижнем якого має бути загальнодержавна ідея.А проблемою в етнонаціональному розвитку є права національних меншин. Часто їх розглядають як особливі права, інколи невинувато прирівнюють до привілеїв. Насправді спеціальні права національних меншин відображають концепцію реальної, а не формальної рівності (тобто фактичної рівності, а не юридичної). Термін «спеціальні» означає, що певна категорія прав надається національним, етнічним групам з метою захисту їх культури, віросповідання, мови тощо.

Етнонаціональна політика одночасно із забезпеченням прав національних меншин має забезпечити життєдіяльність титульної нації. Тому важливо, щоб ознаки української ідентичності відігравали функціональну роль самозбереження і відтворення українського етносу як цілісного організму, структуроутворюючої складової українського соціуму.

Основними напрямками та принципами державної політики в Україні є:

- повага прав людини та основних свобод, у тому числі національних, незалежно від статі, віри, соціального становища та регіону проживання;
- рівні права етносів за різних форм їхнього самовизначення з обов'язковою умовою збереження соборності, державності;
- рівні права і відповідальність районів та областей;
- багатонаціональна єдність держави, її етносів та громадян;
- розвиток багатонаціонального українського суспільства шляхом діалогу, відмови від застосування сили;
- державна підтримка українського та інших народів, збереження їх культури, мови, традицій, середовища проживання;

Народний депутат України Володимир Марущенко підкреслив, що основною проблемою нинішнього етапу реалізації державної етнополітики є відсутність діалогу між державою та національними спільнотами. Свідченням цього, зокрема, є ліквідація Ради з питань етнополітики при Президентові України та Державного комітету у справах національностей і релігій [6. с.41].

Можна сказати, що нехтування етнонаціональним чинником, який є одним зі складових системи безпеки країни, може спричинити виникнення певних проблем, оскільки спроби розіграти «етнічну карту» в Україні не припиняться з часу проголошення її незалежності.

Лише формування дієвої концепції державної етнополітики дасть змогу забезпечити гармонійне поєднання інтересів титульної нації й іноетнічного населення. Без критичного осмислення й узагальнення минулих етнополітичних здобутків і прорахунків та їхнього інтегрального наукового відображення в історіографії неможливо конструктивно вирішити сучасні міжнаціональні проблеми, прогнозувати і моделювати їхній розвиток у майбутньому [5. с.10].

Отже, державна етнонаціональна політика України має стати важливим чинником реалізації одного з головних завдань держави: сприяти кожному з народів зайняти в процесі етнонаціонального пробудження те місце, яке б найбільше відповідало його об'єктивним потребам і одночасно зміцнювало б державність.

Список використаних джерел:

1. Абашидзе А.Х. *Защита прав меньшинств по международному и внутригосударственному праву [Электронный ресурс] / Юрид. Россия: федеральный правовой портал. Режим доступа: <<http://www.law.edu.ru/book/book.asp?bookID=62076>>.*
2. Вегеш М.М. *Політологія [Текст]: підручник / Київ: Знання : 2008. – 384с.*
3. Дмитрів І. В., Гончарук Т.В, Рудакевич О.М. та ін. *Політологія [Текст] :курс лекцій/ Тернопіль: ТНЕУ: 2015 – 182с.*
4. Гончарук, Т. *Філософія цивілізації та дух постмодерну [Електронний ресурс] / Тетяна Гончарук // Мандрівець. – 2008. – № 4. – С. 37-40.*
5. Дорога А. Є. *До питання історичного терміна «етнічність» [Текст]: Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2011. - №2. – 8-11с.*
6. Лазарович М. *Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917-1921 років: компаративний аналіз [Текст]: монографія/ Тернопіль: ТНЕУ: 2013 – 759с.*
7. Сищук, Олексій Яка етнонаціональна політика нам потрібна?[Текст]: Віче. -2012. - №3. – 40-43с